

En minuts musik eller en timmes arbete

– en rapport om förutsättningarna
för att komponera musik i Sverige idag.

Författare: Claes Ånstrand

Datum: 2013-03-25

1 0 1 0 1 0 0

1 0 0 1 1 0 1

1 0 0 0 0 1 1

L O V E O N E

Innehållsförteckning

Sammanfattning	4
Nykomponerad svensk musik	4
Uthållig utveckling	4
Några vägar fram	4
Arbetsmarknaden	5
Inkomster	5
Ett nytt avtal	5
Förord	6
En minuts musik eller en timmes arbete	7
Nyskapande säger något om hälsoläget för kulturen	7
Musik är en viktig del av vårt kulturarv och vår kulturella framtid	7
Finansiering, marknad eller inte	8
Några vägar fram	9
Komponisters inkomster i förhållande till andra kulturarbetare och svenska inkomsttagare	11
Vad tjänar komponister idag	12
Några intressanta räkneexempel	13
Utblick, avtal och rekommendationer i angränsande länder	14
Ett nytt beställaravtal	14
Slutsatser	17
Bilaga 1	19
Bilaga 2	20
Bilaga 3	21
Bilaga 4	22
Bilaga 5	23

Sammanfattning

Nykomponerad svensk musik

Studier av speltiden av nykomponerad svensk musik i musikinstitutioner och i media visar en oroande utveckling. De tyder på stillastående eller tillbakagång, oavsett kanal. Särskilt oroande är utvecklingen i musikinstitutioner där den minskat under flera år i följd. Om utvecklingen inte hejdas kan den leda till en långsam utarmning av svensk musikkonst. Svensk musik måste, på nytt, bli en angelägenhet för hela musik-Sverige. Nykomponerad spännande musik måste bli en del av musikinstitutionernas reguljära verksamhet och få en chans att bli en del av en framtida trend.

Uthållig utveckling

Den del av musiklivet som den här rapporten tar upp är inte kommersiell, om man med det menar att den ska täckas av publik- och andra marknadsintäkter. Musikinstitutioner och orkestrar är till en betydande del finansierade med offentliga medel. Därför blir transparens i beslut och i användningen av resurser viktig. Det är i dialog mellan institutionens ägare, ledning, anställda och uppdragstagare som institutionens verksamhet formas. Det borde vara ett gemensamt intresse för alla att nyskriven svensk musik ges plats i repertoaren och att musikarrangemang blir av hög kvalitet. Det förutsätter att såväl anställda som uppdragstagare, som t.ex. kompositörer och solister, betalas skäligt. Med det menas att ersättningen vid heltidsengagemang ska gå att leva på och stå i rimlig proportion till den kunskap och skicklighet som uppgiften kräver. Något annat är inte långsiktigt hållbart.

Några vägar fram

Det är ett rimligt krav på offentligt ägda musikinstitutioner och orkestrar att de tar ett delansvar för att ny musik komponeras i Sverige. De senaste årens utveckling kan sägas vara mycket beskedlig. En viktig grund för att stimulera tillkomsten av ny musik är hur komponisten ersätts. Det nu uppsagda avtalet har inte tillämpats som det varit tänkt och ibland inte heller använts. Ett första mål är att ett nytt avtal tillämpas fullt ut och används i alla sammanhang där det är tillämpligt. Det är först då alla inblandade parter i värdekedjan från komposition till att den framförs för publik ersätts marknadsmässigt som kvalitet och hållbar utveckling av musikinstitutioner kan garanteras. Fler återkommande beställningar skulle dessutom påverka musikutbudet positivt.

Arbetsmarknaden

Konstnärer har en betydligt lägre anställningsgrad än vad andra yrkeskategorier har i den svenska arbetsmarknaden. Gruppen komponister som den här rapporten handlar om är sällan anställda, utan är uppdragstagare eller egna företagare med den osäkerhet det innebär. Det innebär att konstnärer generellt har en mycket osäker arbetsituation. Den låga anställningsgraden och den fria ställningen leder inte sällan till ett lågt nyttjande inom det konstnärliga området. Det finns med andra ord en kulturell reserv som idag inte utnyttjas. Kulturpolitiskt skulle det ha stor betydelse om denna möjlighet kunde användas.

Inkomster

Komponisterna lägger, enligt en utredning som gjorts, 79 % av sin arbetstid i direkt konstnärligt arbete, men får 73 % av sin inkomst från det. Skillnaden mellan arbetad tid och ersättningen för den indikerar att priset inte är det rätta. I samma material kan man utläsa att gruppen uppdragstagare/egenföretagare halkar efter i inkomstutvecklingen i förhållande till anställda kulturarbetare. Det förutvarande beställaravtalet hade ingen uppräkningsklausul. Komponisternas har ett lägre medianvärde på sina inkomster än gruppen samtliga konstnärer och befolkningen i sin helhet. Den högsta ersättningsnivån för musikdramatik enligt avtalet blir omräknat till lön 17 000 kr i månaden för ett års arbete. Den ersättningen ligger i nivå med musikers lägsta lön vid våra orkestrar. Även i jämförelse med förhållandena i Norge, Danmark och Tyskland är komponisterna lågt betalda. Den bild som träder fram gör en ökad ersättning i ett omförhandlat avtal välmotiverad.

Ett nytt avtal

Det tidigare avtalet är, sedan en tid tillbaka, uppsagt. Det har kritiserats av komponistföreningarna för att ersättningsnivåerna har uppfattats som ett tak snarare än ett utgångspris för förhandling. Avtalet har därigenom kommit att uppfattas som ett fastprisavtal eller ett slags upphovsrättslig ersättning. Avtalets konstruktion gav också komponisten dålig vägledning för vad han eller hon kunde kräva för sitt arbete. Ett sätt att förändra avtalet är att överge principen om att koppla ersättningen till tiden för framförandet och istället basera den på arbetad tid för komponisten. Det ger en anknytning till arbetsinsatsens omfattning och möjliggör en förhandling mellan parterna. Antalet prisnivåer kan vara färre än idag eftersom också tiden styr den totala ersättningen. Avtalet bör också reglera andra mellanhavanden mellan parterna för att göra partsförhållandena så kompletta som möjligt. Ett sådant avtal blir enklare och mer transparent i sin prissättning. Det ger dessutom ett bra underlag för att söka medel från bl.a. Kulturrådet.

Förord

Mitt uppdrag är att belysa förutsättningarna för att komponera musik i Sverige. Uppdraget är givet mot bakgrund av att avtalet för beställningsverk mellan å ena sidan Svensk Scenkonst, Sveriges Radio AB, Sveriges Television AB och Sveriges Utbildningsradio AB och å andra sidan Föreningen Svenska Tonsättare och Svenska Kompositörer av Populärmusik är uppsagt. Föreliggande material är tänkt som ett bredare underlag för de framtida förhandlingarna. Materialet tar upp: hur nykomponerad musik spelas i Sverige, finansiering av nyskriven musik, komponisternas inkomster med jämförelser, avtal eller rekommendationer i några jämförbara länder och tankar kring ett nytt avtal. Jag har utgått från tidigare utförda utredningar som i några avseenden fördjupats och kompletterats. Det gäller främst data från tiden efter det att utredningarna färdigställts. De utredningar jag använt är gjorda av Konstnärsnämnden: ”Konstnärernas inkomster, arbetsmarknad och försörjningsmönster” av Marita Flisbäck, Andra utökade upplagan 2011 och ”Komponisterna i Sverige” av Fredrik Österling 2009. Eget kompletterande material är bilagt denna rapport med angivande av källa. Slutsatserna sammanfaller till dels med slutsatser som finns i Konstnärsnämndens material och är till dels egna. Alla slutsatser står dock författaren helt för.

En minuts musik eller en timmes arbete

Nyskapande säger något om hälsoläget för kulturen

Varje kulturyttring som gör anspråk på att vara en levande del av samhället måste hela tiden utvecklas och ständigt vinna sina utövare och sin publik på nytt. Nyskapande är en viktig del av den dynamik som gör konstformen levande. All denna kulturella utveckling i ett samhälle skapar det kulturella klimatet. Det kulturella klimatet visar den betydelse kultur har för samhällsutvecklingen i stort.

Musik är en viktig del av vårt kulturarv och vår kulturella framtid

Konstnärsnämnden gjorde 2009 (reviderad upplaga 2011) en utredning, ”Komponisterna i Sverige” som visar på en oroande utveckling av speltiden för svensk musik. Statistiken är hämtad från STIM. Speltiden av svensk skyddad musik i TV, radio, musikinstitutioner eller andra musikarrangörer sjunker. Materialet omfattar åren 2005 till 2007 (bilaga 1). Det som är särskilt oroande är att den största minskningen sker inom musikinstitutionerna. En ny sammanställning för åren 2008 – 2011, (bilaga 2) gjord på samma sätt som den ovan nämnda, visar på ett fortsatt tapp inom musikinstitutionerna och stillastående eller svag utveckling bland media och övriga arrangörer. Den sammanställningen är också gjord av STIM. Utvecklingen är alltså sammantaget svag, särskilt i musikinstitutionerna.

Nykomponerad musik, som är en viktig del av musikutbudet, är inte längre en del av många institutioners eller orkestrarnas reguljära verksamhet. I allt större omfattning krävs särskilda medel för att den ska komma till stånd. Aktivt arbete med nykomponerad musik är också på väg att försvinna ur verksamheten på många håll. Det gäller oavsett genre. Fredrik Österling konstaterade i Orkesterutredningen: ”ett antal olika utredningar de senaste åren har konstaterat att andelen svenska nykomponerade verk vid våra offentligt finansierade orkestrar är låg i relation till andelen historiska musikverk”.

De ovan redovisade förhållandena beskriver något som kan vara en långsam utarmning av svensk musikkonst. Inte nog med att svensk musik spelas i mindre omfattning, tillflödet av ny musik sinar. Det är inte svårt att förstå mekanismerna bakom utvecklingen. Internationaliseringen ökar på alla områden, så också inom musiken. Musiksmaken blir bredare vilket speglas i repertoarer och tablåer. Impulserna från omvärlden blir fler. Vårt kulturarv påverkas av alla nya influenser och det kommer till uttryck i musik som inte är lika lätt att kultur- eller genrebestämma.

Ändå finns ingen återvändo, om musik komponerad i Sverige ska överleva och utvecklas, måste den spelas och ny musik skrivas. På varje succé finns ett antal

kompositioner och musikarrangemang som inte är det, men de är en del av utvecklingen och därför ett måste.

Det finns inga genvägar eller snabba klipp till en bättre situation för nykomponerad musik. Övertygelsen om att den är en viktig del av den musikaliska utvecklingen och musikinstitutionernas framtid är grundläggande för att vända utvecklingen. Om flera musikinstitutioner bestämde sig för att låta nykomponerad musik utgöra en större del av verksamheten så skulle en vändning definitivt komma till stånd. I förhållande till löpande driftkostnader är en beställd komposition en engångskostnad som med flerårig planering inte borde vara omöjlig att inrymma. Syftet är att skapa en nyfikenhet på och ett intresse för nyutvecklad musik komponerad i Sverige. Görs det i en ökande omfattning i hela landet kan intresset växa och i bästa fall en ny trend skapas. Det kan, i så fall, bli en viktig del av institutionernas varumärke. Det kräver övertygelse och djärvhet, men har i många fall visat sig framgångsrikt. I slutändan är det publikens numerär och entusiasm som visar om man har lyckats, men den som inte vågar vinner heller ingenting.

Finansiering, marknad eller inte

Den del av musiklivet som den här rapporten tar upp arbetar i huvudsak inte på en kommersiell marknad, där publikintäkter eller andra marknadsintäkter finansierar verksamheten. Musikinstitutioner och orkestrar är till betydande del finansierade med offentliga medel. Andelen egenfinansiering (biljettförsäljning och gager) är i många fall svag och varierar mellan olika typer av förmedlare. Enligt Konstnärsnämndens utredning var egenfinansieringen 2005 för orkestrar 10 % och länsmusiken 13 %. Undantaget var de fria grupperna som uppnådde 72 %, mer på grund av en långt mindre grad av statsbidrag än sina kollegor inom teater och dans än på en större publik tillströmning.

I en verksamhet som är helt marknadsstyrd är de ekonomiska ramarna ofta tydliga. I en offentligt finansierad verksamhet är uttolkningen inte lika tydlig. Det går därför alltid att hävda att det inte finns råd. Av det skälet är det viktigt att såväl offentliga finansierare som ledningen för den institution det gäller vinnlägger sig om en transparent redovisning av ekonomin. Av samma skäl blir dialogen mellan ledningen för verksamheten och de anställda och andra berörda personer i ekonomiska frågor viktig.

Ett för alla parter gemensamt intresse är att det finns möjlighet att introducera nyskriven musik och göra musikarrangemang av hög kvalitet. Det borde också vara ett gemensamt intresse att alla yrkesutövare som behövs i verksamheten ska avlönas marknadsmässigt. Det gäller såväl anställda som olika uppdragstagare. Finansierarens intresse är att få valuta för de pengar som satsas, att man får en musikinstitution eller orkester som blir känd för sin höga kvalitet, som blir uppmärksam och som röner ett stort, helst stigande, publikintresse. Dialogen mellan finansierare och utförare kring vad en framgångsrik och på lång sikt hållbar verksamhet kräver är

därför helt avgörande för hur den kan utvecklas. Nyskriven musik är en del av helheten som inte kan tänkas bort. Ska den komma till stånd med stöd av professionella yrkesutövare måste också villkoren vara professionella.

En viktig faktor för möjligheten att nå framgång är hur de offentliga stödsystemen är uppbyggda. Alla, både bidragsgivare och mottagare, har ett intresse av att de är effektiva och styr på ett genomtänkt sätt. Idag finns flera stöd för att komponera musik. Det kan finnas skäl att se över om stöden är väl avgränsade, bra utformade och sinsemellan koordinerade. Den nuvarande ordningen där statliga medel används för att förstärka andra statliga medel känns inte som genomtänkt.

Den enda rimliga utgångspunkten för offentliga stöd är att alla berörda yrkesutövare betalas marknadsmässigt enligt gällande avtal. Med det menas, att för de som omfattas av beställaravtalet ska det finnas ett lokalt förhandlat avtal, som grund för stödet. Det bör gälla för såväl staten som regionala eller lokala institutioner. Det bör också gälla för såväl anställda som uppdragstagare.

Det är rimligt att både staten och regionala och lokala musikinstitutioner och deras huvudmän tar ansvar för musikgenrens förnyelse. I fördelningen av kostnaderna för t.ex. nya kompositioner bör parterna därför bidra solidariskt. En skälig fördelning av kostnaderna är att regionala/lokala institutioner svarar för en andel av finansieringen som står i proportion till vad deras huvudmän står för av institutionens totala kostnader. Statliga medel ska kunna sökas för resterande kostnader. Det förutsätter att alla statliga medel är väl koordinerade för att undvika överlappningar. Ett sådant stödsystem skulle leda till en sund utgångspunkt för vad som ska betalas och hur fördelningen av finansieringen mellan parterna ska gå till. Parterna bakom beställaravtalet bör gemensamt verka för sådana förhållanden. Incitamenten för att skriva ny musik skulle i så fall förbättras och möjliggöra för fler att leva på sitt konstnärskap.

Några vägar fram

De offentligt ägda musikinstitutionerna och orkestrarna bör se som en av sina främsta uppgifter att ge musik komponerad i Sverige ett större utrymme. Det är också angeläget att de på nytt börjar beställa och spela nyskriven musik i ökad omfattning. Det är ett rimligt krav på offentligt ägda verksamheter att de tar ett delansvar för musikutvecklingen genom nyskapande. Det är en så viktig uppgift att den borde vara en del av institutionens uppdrag av sina ägare. Det skulle ge nykomponerad musik större uppmärksamhet och på sikt också större möjlighet till utveckling.

I kampen om nya offentliga resurser är det kvaliteten som räknas. Då är spetsen viktig, att det skrivs ny spännande musik och görs uppmärksammade evenemang. Det finns inget som motsäger att en sådan ansats skulle kunna leda till ökade offentliga resurser.

I en sammanställning över Rikskonserters, Kulturrådets och Konstnärsnämndens (inklusive stipendier) avsatta medel för kompositioner samt över hur mycket SR beställt musik för under åren 2007 – 2011 (bilaga 3) visades på en mycket beskedlig utveckling. Under 2011 redovisas t.o.m. en minskning. Svensk Musiks sammanställning, under samma år, av antalet nykomponerade verk (bilaga 4) visar en stadig utförbacke. Den oroande trend som sågs i Konstnärsnämndens utredning tycks befast. Utgångsläget är med andra ord tydligt, utvecklingen är inte bra och bör vändas. Det borde vara uppfordrande för alla verksamma inom området att agera.

En viktig grund för att få mer musik komponerad är hur beställningar ersätts. Det förutvarande beställningsavtalet har enligt komponistföreningarna inte fungerat optimalt. Avsikten har varit att det ska ses som en lägsta nivå för ersättning till uppdragstagare, men har i praktiken också blivit en översta nivå. Ett exempel är att ansökningar om offentliga medel för att beställa nya kompositioner sällan tagit höjd för att avtalet senare ska förhandlas med komponisten. Avtalets samband med arbetad tid var också svagt. Den enda tydliga relationen till arbetad tid gäller närvaro vid uppsättning och repetitioner, men den betalades sällan. Det uppfattades snarare som ett intresse för kompositören att närvara och inte en fråga om extra ersättning. Anmärkningsvärt är också att 20 % av beställda musikverk vid offentliga institutioner inte betalades över huvud taget. Det sågs som en deluppgift i anställningen eller ett intresse för kompositören som inte behövde ersättas.

Ett Sverige utan ett utbud av svensk musik eller utan nya svenska kompositioner är otänkbart. Det utbudet måste också ha en bredd som täcker det musikaliska intresset i landet oavsett ekonomiska förutsättningar. Upphovsmännens och musikens plats i den svenska kulturpolitiken blir därför viktig för den framtida utvecklingen. Den här musikformens företrädare bör därför gemensamt stå upp för sina intressen inom svenskt kulturliv.

Samma parter borde ha ett gemensamt intresse att förbättra hela värdekedjan från det att kompositionen blir till, till att den når publik. Alla inblandade parter i den kedjan bör ersättas skäligen. En ersättning som vid heltidsengagemang går att leva på och som står i paritet med den kunskap och skicklighet som krävs för att lösa uppgiften. Det är först då som en hög kvalitet och hållbar utveckling av en musikinstitution kan garanteras.

Ett första steg kan vara att musikinstitutionernas kompetens att beställa utvecklas och att tillämpningen av beställningsavtalet skärps. All musik som beställs av offentliga institutioner och orkestrar bör ersättas enligt avtal. En striktare tillämpning av de olika delmomenten i avtalet skulle ge fler arbetade timmar i konstnärligt arbete.

Det finns ett mycket tydligt samband mellan högre inkomst och fler arbetade timmar i konstnärligt arbete bland konstnärer. En förklaring är naturligtvis att våra bästa konstnärer kan tjäna bra på sitt konstnärskap och inte behöver försörja sig med annat arbete. Samtidigt är det så att när intäkterna för det konstnärliga arbetet blir "tillräckligt" stora

vågar flera ta steget att bli komponister på heltid. All tid kan då läggas på det konstnärliga arbetet och försörjningsarbete kan läggas åt sidan. Varje timme kan därför ha betydelse för att nå denna magiska gräns. Det är ingen tvekan om att om fler skulle kunna kliva över den gränsen skulle det utgöra en injektion för mer nyskriven musik.

Komponisters inkomster i förhållande till andra kulturarbetare och svenska inkomstagare

I Sverige finns uppskattningsvis 1 300 professionella komponister. Den generella utbildningstiden varierar, men det är inte ovanligt att den uppgår till sju, åtta år. I den rapport som Marita Flisbäck utarbetat på uppdrag av Konstnärsnämnden 2009 har konstnärernas inkomster, arbetsmarknad och försörjningsmönster belysts. Ur den kan man läsa ut att konstnärernas arbetsmarknad skiljer sig markant från vad som gäller Sveriges arbetande befolkning generellt.

Konstnärer som 2008 har haft anställningar inom sitt konstnärliga yrke har haft en anställningsgrad på mellan 15 % och 35 %, medan anställda generellt i den svenska arbetsmarknaden är heltidsanställda till 85 %. Kompositörer och tonsättare är dock sällan anställda. Längre fram i denna rapport redovisas att komponister, där en betydande del är uppdragstagare eller egna företagare, har en starkt begränsad arbetsmarknad. Det innebär att konstnärer, oavsett de är anställda eller fria utövare, har en mycket osäker arbetssituation. Ett känt förhållande som inte helt kan elimineras, men ändå förbättras.

Den låga anställningsgraden och den fria ställningen leder inte sällan till ett lågt utnyttjande inom det konstnärliga området. Främst försörjningsskäl tvingar konstnärer till arbete utanför sitt konstnärliga yrke. Det finns därför en outnyttjad kulturell kapacitet som i flera fall är betydande. Kulturpolitiskt skulle det ha stor betydelse om den möjligheten i högre grad skulle kunna utnyttjas. Även om många konstnärer inte kan räkna med att fullt ut försörja sig inom sitt konstområde så skulle rätt åtgärder kunna öka andelen arbetade timmar inom området. För de yrkesgrupper som har långa yrkesutbildningar blir det en ökad förräntning på de ofta dyra utbildningar de har. Det skulle till och med i vissa fall kunna beskrivas som en samhällsekonomisk vinst beroende på vad alternativsysselsättningen är.

De konstnärliga utövarna har flera uppdragsgivare än vad som är vanligt i arbetsmarknaden. Inom musikområdet hade var tredje konstnär fler än 10 uppdragsgivare, vilket ligger en bra bit över andra kulturarbetare. Fler återkommande beställningar av nykomponerad musik från våra musikinstitutioner skulle kunna medverka till att antalet uppdragstagare ökar och det kulturella utbudet av nyskriven musik blir större. Det blir en både arbetsmarknadsmässig och kulturpolitisk vinst.

Konstnärer i gemen arbetar mer än befolkningen i allmänhet, över 40 timmar i veckan. Inom musikområdet läggs kanske 20 – 25 timmar i veckan i direkt konstnär-

ligt arbete och 5 timmar i ickekonstnärligt arbete. Resterande tid upp till kanske 43 timmar i veckan används för konstnärligt anknutet arbete och administration som är nödvändig för arbetets utövande. Det finns alltså utrymme för mer konstnärligt arbete. Det skulle också vara intressant att studera varför en så stor andel av arbetsveckan måste användas för administration och annat arbete knutet till konstnärskapet. Varje ny timme som kan läggas i direkt konstnärligt arbete blir en kulturvinst och effektivitetsvinst.

Inom musikområdet lägger konstnärerna 79 % av sin arbetstid i direkt konstnärligt arbete och får 73 % av sina inkomster från det. Det är en skillnad på 6 %.

Kärnproblemet för upphovspersoner är att de inte får skälig ersättning för sin konstnärliga arbetsinsats. Även om komponister inte är värst drabbade i kultursektorn, skulle en skärpt uttolkning av beställningsavtalet i enlighet med intentionerna i varje enskilt fall få mycket stor betydelse. Skillnaden mellan arbetad tid och ersättning för den indikerar också att priset inte är det rätta.

Många konstnärer får stöd av sina anhöriga för att kunna bedriva sin konstnärliga verksamhet. Under 2008 mottog 25 % av konstnärerna stöd mot var tionde i befolkningen i stort. Kvinnor är särskilt utsatta där 29 % fått stöd, samtidigt som deras medianinkomst är 90 % av männens. Ett problem i problemet.

Vad tjänar komponister idag

I den tidigare nämnda utredningen ”Komponisterna i Sverige” har studier gjorts av konstnärernas inkomster. I ett delavsnitt studeras olika konstnärgruppers inkomster i inkomstspann. Jämförelse görs mot hela kollektivet konstnärer och mot befolkningen i sin helhet. Materialet är från 2004.

I den kan man läsa ut att komponister generellt har lägre förvärvsinkomster än befolkningen i sin helhet. I t.ex. intervallet 80 000 – 159 900 kr i förvärvsinkomst finns runt 24 % av kompositörer och tonsättare medan andelen av befolkningen som ligger i det intervallet är knappt 16 %. I t.ex. hela intervallet 0 – 159 900 kr finns 44 % av tonsättarna och 48 % av kompositörerna medan andelen av befolkningen ligger på drygt 29 %. Det omvända förhållandet råder i inkomstlägena från 160 000 kr upp till 400 000 kr och däröver. Där ligger de omnämnda grupperna i alla intervall lägre än befolkningen i sin helhet, men i nivå med övriga konstnärer.

Det går också att utläsa att t.ex. komponister som står utanför möjligheten till anställningar i musikinstitutionerna inte fått del av den inkomstutveckling som deras kollegor musikerna fått. Det förutvarande beställaravtalet hade ingen uppräknings- eller indexklausul.

Ett avsnitt behandlar konstnärernas nettoinkomster. Då inräknas lön, inkomst av näringsverksamhet, kapitalinkomst, studiemedel, föräldrapenning och barnbidrag,

pension, arbetsmarknadsstöd, sjukpenning och andra försäkringsersättningar samt behovsprövade bidrag. Stipendier räknas som löneinkomst eller inkomst av näringsverksamhet. Räknat på så sätt har tonsättare och kompositörer lägre medianvärde på sina inkomster än gruppen samtliga konstnärer och befolkningen i sin helhet.

Det underliggande SCB-materialet möjliggör också en bedömning av konstnärernas självförsörjningsgrad. Med 100 % självförsörjningsgrad menas att man har all sin inkomst genom lön, inkomst av näringsverksamhet eller kapitalinkomst. På 100 % -nivån ligger komponister något under nivån för hela befolkningen. På 90 % -nivån ligger tonsättare över nivån för hela befolkningen medan kompositörer ligger klart under.

I en kompletterande studie riktad direkt till medlemmarna i FST och SKAP år 2008 ombads de att uppge sina inkomstkällor. Den antalsmässigt viktigaste konstnärliga intäktskällan var STIM-ersättningen där över 90 % angav att de hade sådan ersättning, därnäst kom beställningsersättningen med knappt 55 % medan knappt 40 % av de tillfrågade angav icke konstnärligt arbete som inkomstkälla. Om man tittar på hur stor andel de olika intäktskällorna utgjorde av deras inkomster så stod STIM-ersättningen för hälften av de tillfrågade för 10 % eller mera av inkomsten, beställningsersättningen för hälften av de tillfrågade för 20 % eller mera av inkomsten och ickekonstnärligt arbete för hälften av de tillfrågade för hela 50 % eller mera av inkomsten. Samtliga dessa exempel avser medianvärden.

Såväl inkomstnivåerna som andel av inkomst som kommer från konstnärligt arbete stöder tidigare slutsatser att ett utvecklat och striktare tillämpat beställningsavtal skulle ha stor betydelse för den konstnärliga försörjningen bland komponister.

Några intressanta räkneexempel

I Marita Flisbäcks material finns några intressanta beräkningar. Den högsta ersättningsnivån för musikdramatik enligt avtalet (mer än 90 minuter ”opera, musikal samt balett av större omfattning”) är 302 558 kr inklusive sociala avgifter eller ca 200 000 kr före skatt för den som skattar som löntagare. Det blir en månadslön på 17 000 kr under ett år. Den ersättningen ligger i nivå med musikers lägsta lön vid våra orkestrar. Det är då viktigt att poängtera att ett musikverk av den digniteten ofta tar längre tid än ett år att komponera med motsvarande minskning av månadsersättningen.

De flesta komponister kommer dock inte ifråga för den här typen av musikdramatiska beställningar. För att komma upp i motsvarande belopp skulle ett stort anlagt orkesterverk om 30 minuter och fyra 15-minuters verk för större ensembler behöva beställas. För att hålla 100 komponister försörjda skulle 300 orkesterverk och 600 15-minutersverk behöva beställas på ett år. Under ett bra år i Sverige beställer de offentligt finansierade orkestrarna två verk för uruppförande. Det skulle bli 60 verk, varav ca 10 – 12 skulle kunna utgöra kategorin verk för ”större orkester”. Cirka 10 – 15 komponister skulle kunna försörja sig på beställningar från dessa institu-

tioner. Andra beställningar i huvudsak finansierade med statliga medel skulle kunna sysselsätta ytterligare 14 komponister på nivån 17 000 kr i månaden före skatt.

I samma material redovisas också en enkät som gjorts med hjälp av arbetsgivarorganisationen Svensk Scenkonst över beställningar som gjorts med stöd av institutionernas egna budgetar. Även om svarsfrekvensen var låg kan den ge en kompletterande bild. Under åren 2003 – 2007 beställde dessa företag 221 verk. Verken kategoriserades i tre fack, teatermusik, konsertmusik och musikdramatik. De fyra offentligt finansierade teatrar som besvarat enkäten och två dansinstitutioner svarade för 43 % av det totala antalet beställningar som redovisats i enkätsvaren. Tre symfoniorkestrar (av sju i Sverige) stod för 10 % och tre (av 20) länsmusikorganisationer stod för 30 %. Teater- och konsertmusik utgjorde ungefär lika stora delar av de beställda verken (95 – 96 verk) medan musikdramatik var en dryg tredjedel av de båda andra (30 verk).

Ovanstående redovisning talar för sig själv. Arbetsmarknaden för komponister är begränsad och ersättningsnivåerna är låga.

Utblick, avtal och rekommendationer i angränsande länder

I bilaga (bilaga 5) till detta material finns en jämförelse av ersättningar för att komponera musik i några med Sverige jämförbara länder. De länder som har studerats är Danmark, Norge och Tyskland. En skillnad mellan länderna är att i Sverige regleras ersättningarna via ett avtal, i de andra länderna är det rekommendationer. Vi har i våra jämförelser utgått ifrån att rekommendationerna tillämpas fullt ut i de berörda länderna. Vad rekommendationerna eller avtalet omfattar är de med närmevärde lika. För att göra jämförelserna korrekta, har avtalet och rekommendationerna omräknats till dagens prisnivå. Jämförelserna är redovisade i SEK. I ett exempel har vi utgått från vad 30 minuters symfoni skulle kosta per minut. I den jämförelsen är den svenska ersättningen lägst och skillnaden mot Danmark och Norge betydande. I ett simulerat fall med lägre musikalisk komplexitet blir den tyska ersättningen något högre än den svenska, men mot Danmark och Norge är skillnaden fortfarande betydande.

I en sammanvägning av tidigare redovisad skillnad mellan arbetad tid och hur den ersätts och vad motsvarande arbete ersätts hos våra grannar framstår en höjning som motiverad. Mitt perspektiv är att det komponeras för lite ny musik, att arbetsmarknaden är för liten och stillastående och att musik komponerad i Sverige får ett allt mindre utrymme. Med detta lite större perspektiv blir en ersättningsökning också välmotiverad.

Ett nytt beställaravtal

Beställningsavtalet har funnits under lång tid. Det senaste avtalet träffades den 1 maj 2011 mellan å ena sidan Svensk Scenkonst, Sveriges Radio AB, Sveriges Television AB

och Sveriges Utbildningsradio AB och å andra sidan Föreningen Svenska Tonsättare och Svenska Kompositörer av Populärmusik. Avtalet sades upp under 2012.

Avtalets huvudprinciper var att komponisten ersätts olika beroende på typ av verk, speltid av verket och grad av komplexitet att komponera olika slags musik. En faktor som påverkade ersättningen var t.ex. antalet musiker som var involverade i framförandet. Avtalet omfattade enbart medlemmar i FST och SKAP. Avtalet gav beställaren rätt att uruppföra det komponerade verket under ett år varefter rätten till kompositionen övergår till komponisten. Vissa avvikelser förekom för t.ex. musikdramatik där antalet föreställningar reglerades med beställaren.

I sin tillämpning har avtalet, som tidigare redovisats, kritiserats av komponistföreningarna för att ersättningsnivåerna uppfattats som ett tak snarare än ett utgångspris för förhandling. Avtalet har därigenom kommit att uppfattas som ett fastprisavtal eller en slags upphovsrättslig ersättning. Avtalets konstruktion gav också komponisten dålig vägledning för vad han eller hon kan kräva för sitt arbete.

Ett sätt att förändra den situationen är att överge ett pris som är kopplat till tiden för framförandet och istället basera det på arbetad tid för komponisten. Det ger en anknytning till arbetsinsatsens omfattning vilket möjliggör en förhandling mellan parterna som är kopplad direkt till den aktuella kompositionen. Om ersättningen baseras på arbetad timme, borde avtalets olika ersättningar kunna reduceras eftersom mer komplicerade verk rimligen också kräver längre tid att åstadkomma. Det blir en enklare och mer transparent prissättning.

Lönenivåerna ska spegla skicklighet, erfarenhet och tidsåtgång för att komponera det beställda verket. Timersättningen för beställningar som tar mindre än en vecka att utföra ska ersättas högre än de som tar längre tid. Ett rimligt spann för kortare beställningar skulle kunna vara mellan 600 kr per timme och 1 000 kr per timme. För beställningar som tar längre tid än en vecka kan ett intervall på 500 – 800 kr per timme vara realistiskt. Alla ersättningar är exklusive moms.

Det underlättar för båda parter om avtalet är så komplett som möjligt. Det bör därför inkludera ersättning för arbete med musikalier. I kompositioner av operor och musikalier kan ”stora rättigheter” tas med, även om det måste betonas att dessa inte avser ersättning för utfört arbete.

En erfarenhet hos många egenföretagare är att det är svårt att få förståelse för att ersättningen också måste täcka sociala avgifter, pensioner, semester och ställtid. Det är inte ovanligt att ersättningen till dessa utövare jämförs med utgående lön till anställd personal, vilket ofta bortser från de övriga kostnader som en arbetsgivare har för sin personal utöver lön.

Med den ersättningsmodell som föreslås bör alla komponister begära ersättning genom eget företag. För uppdragstagare gäller andra ersättningsnivåer eftersom bestäl-

laren står för vissa kostnader. Modellen kommer också vara mer förhandlingsmässigt krävande för den enskilde komponisten. Någon form av förhandlingsstöd till enskilda komponister skulle balansera styrkeförhållandena.

Ett nytt centralt avtal ska reglera ramarna för de lokala avtal som förväntas förhandlas i varje enskilt fall. Det kan reglera i stort sett samma områden som i det nu uppsagda avtalet. Timpriserna anges i lämpliga intervall enligt förslaget ovan.

Det är, som tidigare redovisats, viktigt att alla komponister begär ersättning enligt avtalet och alla institutioner, som är bundna av avtalet tillämpar det. Varje ersatt timme i direkt konstnärligt arbete har betydelse för antalet aktiva komponister i marknaden och därigenom den mångfald som en positiv spiral i nykomponerad musik förutsätter. Idag är för många komponister underutnyttjade, med för få större beställningar. De har också för dåligt betalt för att den vikande utvecklingen av nyskriven musik ska kunna vända.

En marknadsmässig ersättning för alla i värdekedjan från komposition till framförande är det enda långsiktigt hållbara sättet att ersätta olika utövare. Med det menas att ersättningen vid heltidsengagemang ska gå att leva på och stå i rimlig proportion till den kunskap och skicklighet som uppgiften kräver.

De analyser som tidigare redovisats visar att komponisters löner är låga i jämförelse med befolkningen i gemen trots att de arbetar mer. Ett kärnproblem är att upphovspersoner har svårt att få skälig ersättning för sin konstnärliga arbetsinsats. De har i gemen lägre löner än andra kulturarbetare och kvinnor är värst utsatta.

Personer inom musikområdet lägger 79 % av sin arbetstid i direkt konstnärligt arbete men får 73 % av sina intäkter från det. Det indikerar underbetalning. De redovisade räkneexemplen visar dessutom på att uphovspersoner, med de ersättningar som beställaravtalet medgivit, ersätts i nivå med musikers lägsta lön vid våra orkestrar, en ersättning som knappast kan anses marknadsmässig. I en jämförelse mellan rekommenderade och överenskomna ersättningar för komponister hos några av våra närmaste grannar så har den svenska ersättningen varit lägst eller ungefär lika med lägsta avtal. Den sammantagna bilden av ersättningsnivån i det nu uppsagda avtalet är att den var för låg. En nivåhöjning är viktig för de berörda komponisterna men också som ett steg mot en mer marknadsmässig ersättning i värdekedjan från komposition till framförande. Det är ett nödvändigt incitament för att vända trenden mot mer nyskriven musik av hög kvalitet.

Med tanke på komponisternas problem att hänga med i utvecklingen av ersättningar i förhållande till jämförbara anställda kan ett reviderat avtal pröva förutsättningarna för att ersättningsnivåerna indexeras med lämpligt löneindex.

Slutsatser

De ovan redovisade förhållandena ger sammantaget en tydlig bild av komponisternas inkomster och arbetsmarknad. I jämförelse med befolkningen i gemen är lönenivåerna låga och ibland även visavi andra kulturarbetare eller andra yrkesverksamma med motsvarande utbildning. Komponister är sällan anställda och får därför inte del i den inkomstutveckling som dessa får. Något som blir uppenbart när de träffar kollegor som är anställda musiker på olika kulturinstitutioner.

Arbetsmarknaden är idag starkt begränsad och ger inte utrymme för särskilt många att leva på sitt yrke som kompositör eller tonsättare. Det förtydligas bäst genom att en betydande del av inkomsten sker genom arbete utanför konsten. Mycket få komponister kan räkna med att leva på uppdrag av de offentligt finansierade orkestrarna i Sverige.

En klart bättre situation både vad gäller arbetsmarknaden och inkomster av konstnärligt arbete skulle definitivt inträda om ett utvecklat beställningsavtal tillämpades i alla sammanhang där det är tillämpligt och om alla ersättningsmöjligheter respekterades. Det är något som borde ligga i avtalsparternas intresse att vårda det avtal som man gemensamt kommit överens om.

Självklart skulle både arbetsmarknad och inkomstmöjligheterna öka än mer om nivåerna i avtalet förbättrades. Redovisningen ovan visar att gruppen komponister halkar efter sina anställda kollegor och har en lägre inkomstnivå än andra kulturarbetare. En ersättningsnivå i nivå med vad andra jämförbara kulturarbetare eller andra yrkesgrupper med motsvarande yrkesutbildning och erfarenhet besitter skulle vara ett stort steg framåt.

Ett mål som avtalets parter borde kunna ställa upp på är att eftersträva en marknadsmissig ersättning för alla inblandade parter i värdekedjan från komposition till framförande. Det innebär att vid ett heltidsengagemang så ska ersättningen ge en inkomst som det går att leva på och stå i paritet med den kunskap och skicklighet som krävs för lösa uppgiften. Inte heller vid den ersättningsnivån kommer alla som skulle önska att kunna leva på sitt skapande, men fler än i dag skulle kunna göra det. Urvalet av vilka som får chansen kommer då mer att bestämmas av innehållet i det de komponerar än av den ekonomiska ersättning beställarna är beredda att betala. Det finns anledning att inte underskatta den kulturpolitiska hävstång som mer offensiva musikinstitutioner skulle innebära. Institutioner som arbetar mer med att skapa ny musik, tillämpar en bättre avtalsdisciplin vad gäller beställningsavtalet, och erbjuder rimligare ersättningsnivåer till de som komponerar musiken. Ett offensivt nyskapande av hög kvalitet som väcker nyfikenhet och över tid drar större publik blir också intressantare för offentlig finansiering.

Claes Ånstrand

Bilagor

En minuts musik eller en timmes arbete

Bilaga 1

Till Stim inrapporterat nyttjande av svensk musik åren 2005-2007
(från "Komponisterna i Sverige" Fredrik Österling 2009)

Bilaga 2

Till Stim inrapporterat nyttjande av svensk musik åren 2008-2011

Bilaga 3

Medel för kompositionsbeställningar i Sverige åren 2007-2011

Bilaga 4

Antal uruppföranden/år i Sverige registrerade i Svensk Musiks notdatabas.
2007-2011

Bilaga 5

Jämförelse av kostnaden för en minuts musik mellan Sverige,
Norge, Tyskland och Danmark.

Bilaga 1

Till Stim inrapporterat nyttjande av svensk musik åren 2005-2007

(från "Komponisterna i Sverige" Fredrik Österling 2009, Konstnärsnämnden)

		2005	2007	Förändring
1) Svenska institutioner	Totalt antal verk	8958	7551	-1407
	Total speltid i minuter	132 094,58	110 177,26	-21917,32
	Antal svenska verk	3743	3169	-574
	% av total antal verk	41,78%	41,97%	0,18%
	Speltid svenska verk	54 267,48	44 690,33	-9577,15
	% speltid svenska verk	41,08%	40,56%	-0,52%
2) Övriga arrangörer	Totalt antal verk	47854	52189	4335
	Total speltid i minuter	2382351,4	2299344,9	-83006,5
	Antal svenska verk	26613	28566	1953
	% av total antal verk	55,61%	54,74%	-0,88%
	Speltid svenska verk	1493842	1475796	-18046
	% speltid svenska verk	62,70%	64,18%	1,48%
3) Svensk radio	Totalt antal verk	83873	76564	-7309
Endast SR d.v.s. ej kommersiella kanaler	Total speltid i minuter	2618112,8	2893751,5	275638,7
	Antal svenska verk	26091	24072	-2019
	% av total antal verk	31,11%	31,44%	0,33%
	Speltid svenska verk	1090605,7	1055440,3	-35165,4
	% speltid svenska verk	41,66%	36,47%	-5,18%
4) Svensk TV	Totalt antal verk	28707	19317	-9390
(SVT , TV3, TV4 , Kanal 5 samt Canal+).	Total speltid i minuter	12255079,8	10707630	-1547449,8
	Antal svenska verk	6912	5157	-1755
	% av total antal verk	24,08%	26,70%	2,62%
	Speltid svenska verk	5949763,2	6314879,4	365116,2
	% speltid svenska verk	48,55%	58,98%	10,43%

Källa: Stim, 2008

En slutsats man kan dra av ovanstående tabell är att den totala speltiden, med undantag för SR, sjunkit generellt oavsett avräkningsområde eller musikens ursprungsland.

Bilaga 2

Till Stim inrapporterat nyttjande av svensk musik åren 2008-2011

		2008	2009	2010	2011
1) Svenska institutioner	Totalt antal verk	7866	7745	7748	7617
	Total speltid i minuter	120 927,4	108 138,6	109 960,8	101 675,4
Seriösa konserter med full konsertdisciplin samt seriösa kyrkokonserter	Antal svenska verk	3439	3536	3427	3340
	% av total antal verk	43,72%	45,66%	44,23%	43,85%
	Speltid svenska verk	52 776,7	50 558,8	49 737,9	45 773
	% speltid svenska verk	43,64%	46,75%	45,23%	45,02%
2) Övriga arrangörer	Totalt antal verk	61335	58887	57728	58969
Övrig levande musik av skilda slag, mest populärmusik. Margi-nell förekomst av konstmusik i så kallade blandprogram med mindre än 50% konstmusik	Total speltid i minuter	2 378 328,6	2 346 095,0	2 496 075,3	2 194 811,8
	Antal svenska verk	33705	34057	34458	34633
	% av total antal verk	54,95%	57,83%	59,69%	58,73%
	Speltid svenska verk	1 575 148,2	1 612 949,7	1 795 891,8	1 563 744,6
	% speltid svenska verk	66,23%	68,75%	71,95%	71,25%
3) Svensk radio	Totalt antal verk	74552	71213	69733	70549
Endast SR dvs ej kommersiella lokalradion (reklamradion).	Total speltid i minuter	3 107 738,9	3 260 946,1	3 368 776,1	3 250 854
	Antal svenska verk	23556	21462	21730	21029
	% av total antal verk	31,60%	30,14%	31,16%	29,81%
	Speltid svenska verk	1 149 540,5	1 190 533,3	1 164 300,1	1 162 072,5
	% speltid svenska verk	36,99%	36,51%	34,56%	35,75%
4) Svensk TV	Totalt antal verk	18424	18927	18378	17669
Allt inom SVT, TV3, TV4 , Kanal 5 samt Canal+, se bifogad lista.	Total speltid i minuter	197 359,8	244 601,3	247 379,3	243 417,6
	Antal svenska verk	5112	5251	5562	5376
	% av total antal verk	27,75%	27,74%	30,26%	30,43%
	Speltid svenska verk	125 291,6	148 987,1	166 444,1	161 801,5
	% speltid svenska verk	63,48%	60,91%	67,28%	66,47%

Källa: Stim, 2012

Bilaga 3

Medel för kompositionsbeställningar i Sverige åren 2007-2011

Sammanställningen avser offentliga medel avsedda för kompositionsarbete 2007 – 2011. Inkluderat är även hur mycket pengar SR beställt kompositioner för. Siffrorna är avrundade uppåt till närmaste hundra tusentals krona.

	2007	2008	2009	2010	2011
Rikskonserter	1,4	1,4	0,3	0,3	–
Kulturrådet	3,3	3,5	5	5,2	4,8
Konstnärsnämnden*	2	3	1,2	1,3	1,1
Konstnärsnämnden**	7,8	7,8	8,5	8,9	9,1
Sveriges Radio	0,5	0,5	0,8	0,6	0,5
Summa	15	16,2	15,8	16,3	15,5

Kulturrådets siffror avser bidraget "Samverkan med tonsättare/kompositör". Bidraget är avsett att stimulera beställning av nya verk och anställning av tonsättare.

Konstnärsnämnden

* Stipendier riktade direkt till specifika kompositioner. (Tillfälligt tonsättarstipendium + Samarbeta mellan komponister och musiker/sångare)

** Stipendier riktade till komponister i form av arbetsstipendier och långtidsstipendier. Dessa är inte specifikt knutna till en komposition utan avser att skapa arbetsmässig trygghet för komponister.

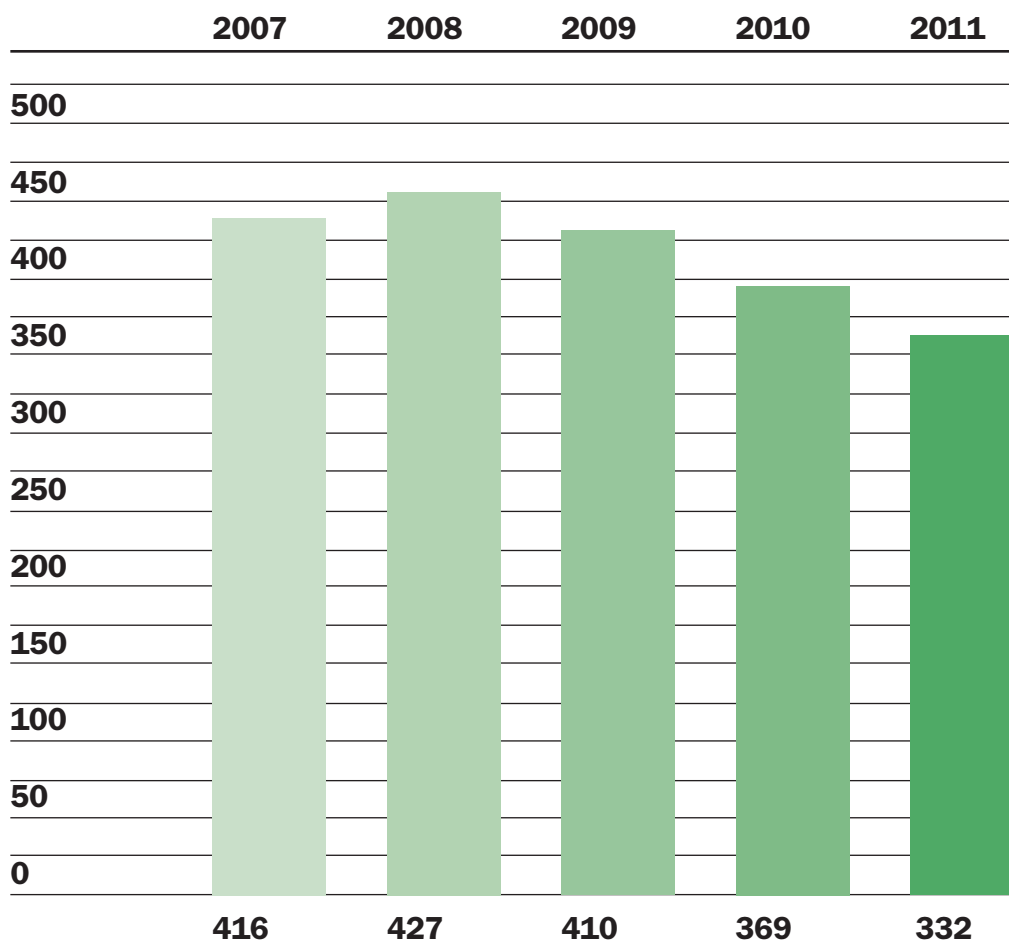
Rikskonserters verksamhet upphörde 2010.

Statens Musikverk startade sin verksamhet 2010. De ger bidrag till stöd för Sveriges musikliv men inte till enskilda kompositionsbeställningar. Deras fokus ligger på samarbets- och utvecklingsprojekt.

Svenska Kyrkan är en frekvent beställare av nyskriven musik men det saknas statistik.

Bilaga 4

Antal uruppföranden/år i Sverige registrerade i Svensk Musiks notdatabas.

Källa: Svensk Musiks databas

Antal uruppföranden per år registrerade hos Svensk Musik i genrerba balett, EAM, kammarmusik, kantater, kör, mässor, operor, oratorier, orkester, requiem, solokonsalter, sonater och symfonier 2007 - 2011. www.mic.se

Bilaga 5

Jämförelse av ersättning för komponister Sverige, Tyskland, Norge & Danmark.

Tyskland 2004

Är det ett avtal eller rekommendationer?

Tyska tonsättareföreningen (Deutschen Komponistenverband, *komponistenverband.de*) har utarbetat rekommendationer för arvoden för musikbeställningar.

Hur är det uppdelat?

Rekommendationerna gäller tid, arbete och material för själva kompositionsarbetet. Rekommendationerna utgår från en beställning på 10 minuters musik och anger ett beloppsspann på minsta totalbelopp. Beloppsspannet är beroende på komplexitet. För längre kompositioner gäller individuell förhandling baserade på rekommendationerna.

Antal kategorier är 4 stycken;

- A) 1–2 stämmor
- B) 3–9 stämmor – även a cappella kör samt EAM
- C) 10–19 stämmor – även kammaropera med solister och upp till 17 instrumentalister
- D) 20 eller fler stämmor – opera, symfoni, oratorium

Ingår inte: Stämmaterial / Inslag av bandmusik / EAM-musik som gjorts av komponisten / Medverkan som interpret vid framförandet / Traktamente, resor och hotellkostnader för närvaro vid repetitioner och framförande / Stora rättigheter.

Räkneexempel 30 minuter symfoni

Lägsta komplexitetsgrad; 3 500 € x 3 = 10 500 € =	93 250 SEK
Högsta komplexitetsgrad; 5 000 € x 3 = 15 000 € =	133 250 SEK
Pris per minut =	3 108 SEK / 4 440 SEK
Indexuppräknat 2004 → 2011 =	3 469 SEK / 4 955 SEK

Räkneexempel 30 minuter musikal, 10-19 stämmor

Lägsta komplexitetsgrad; 2 000 € x 3 = 6 000 € =	54 409 SEK
Högsta komplexitetsgrad; 3 000 € x 3 = 9 000 € =	81 613 SEK
Pris per minut =	1 814 SEK / 2 720 SEK
Indexuppräknat 2004 → 2011 =	2 019 SEK / 3 027 SEK

Bilaga 5 Forts.

Jämförelse av ersättning för komponister Sverige, Tyskland, Norge & Danmark.

Norge 2012

Veiledning for begjering av komponisthonorar

Är det ett avtal eller rekommendationer?

Norsk komponistforening (www.komponist.no) och Norsk forening for komponister og tekstforfattere (www.nopa.no) har tillsammans utarbetat en vägledning för beräkning av komponisthonorar. Alla beloppen är vägledande.

Hur är det uppdelat?

Tabellerna är menade som exempel snarare än kategorier.

- A) 1-2 stämmor
- B) 3-5 stämmor
- C) 6-9 stämmor
- D) 10-19 stämmor
- E) 20 eller fler stämmor

Ingår inte: Stämmaterial / Medverkan som interpret vid framförandet / Traktamente, resor och hotellkostnader för närvaro vid repetitioner och framförande / Stora rättigheter.

Räkneexempel 30 minuter symfoni

Lägsta komplexitetsgrad; 190 000 NOK =	226 500 SEK
Högsta komplexitetsgrad; 285 000 NOK =	339 750 SEK
Pris per minut =	7 550 SEK / 11 325 SEK

Räkneexempel 30 minuter musikal, 10-19 stämmor

Lägsta komplexitetsgrad; 165 000 NOK =	201 828 SEK
Högsta komplexitetsgrad; 245 000 NOK =	299 684 SEK
Pris per minut =	6 727 SEK / 9 989 SEK

Bilaga 5 Forts.

Jämförelse av ersättning för komponister Sverige, Tyskland, Norge & Danmark.

Danmark 2005

Vejledende bestillingstariffer

Är det ett avtal eller rekommendationer?

Danmarks komponistförening (Dansk Komponist Forening, www.komponistforeningen.dk) har utarbetat dessa rekommendationer år 2005.

Hur är det uppdelat?

Ökande ersättning per ökande minutantal. 2 till 20 minuter är intervaller 2 min. 20-60 min är intervallen + 5 min. 60-90 min + 10 min, 90-180 min + 30 min.

- A) Soloverk (1 stämma)
- B) 2-3 stämmor
- C) 4-5 stämmor
- D) 6-8 stämmor
- E) 9-12 stämmor
- F) 13-19 stämmor
- G) 20 stämmor eller fler
- H) Liten kammaropera
- I) Kammaropera
- J) Opera

Räkneexempel 30 minuter symfoni

138 900 DKK =	165 333 SEK
Pris per minut =	5 511 SEK
Indexuppräknat 2005→2011 =	6 123 SEK

Räkneexempel 30 minuter musikal, 10-19 stämmor

123 200 DKK =	149 601 SEK
Pris per minut =	4 987 SEK
Indexuppräknat 2005→2011 =	5 545 SEK

Bilaga 5 Forts.

Jämförelse av ersättning för komponister Sverige, Tyskland, Norge & Danmark.

Sverige 2011

Är det ett avtal eller rekommendationer?

Föreningen Svenska Tonsättare (www.fst.se) och Svenska Kompositörer Av Populärmusik (www.skap.se) har avtal om minimiersättning för beställningsverk från medlemmar i Svensk Scenkonst samt från SR/SVT/UR.

Sverige är det enda av dessa fyra länder som har ett avtal (till skillnad från rekommendationer) för arvoden för musikbeställningar.

Hur är det uppdelat?

3 områden:

- 1) Musik för användning i radio, revy, teater, TV-sammanhang
- 2) Konsertmusik a) enklare körverk. B) verk för mindre ensemble, orkester, EAM samt c) Symfoniska körverk, verk för större ensemble, verk för större orkester, radioegen konst
- 3) Musikdramatik a) opera, musikal, balett av mindre omfattning
b) opera, musikal, balett av större omfattning

Avtalet är tariffer per längd. I vissa fall finns inte tariff utan fri förhandling initieras. Fri förhandling gäller område 1 över 90 min, område 2 över 40 min, område 3 B under 60 min.

Ingår inte: Stämmaterial / Medverkan som interpret vid framförandet / Ersättning, traktamente, resor och hotellkostnader för närvaro vid repetitioner och framförande / Stora rättigheter.

Räkneexempel 30 minuter symfoni

Enligt tariff	103 671 SEK
Pris per minut =	3 456 SEK

Räkneexempel 30 minuter musikal, 19 instrument

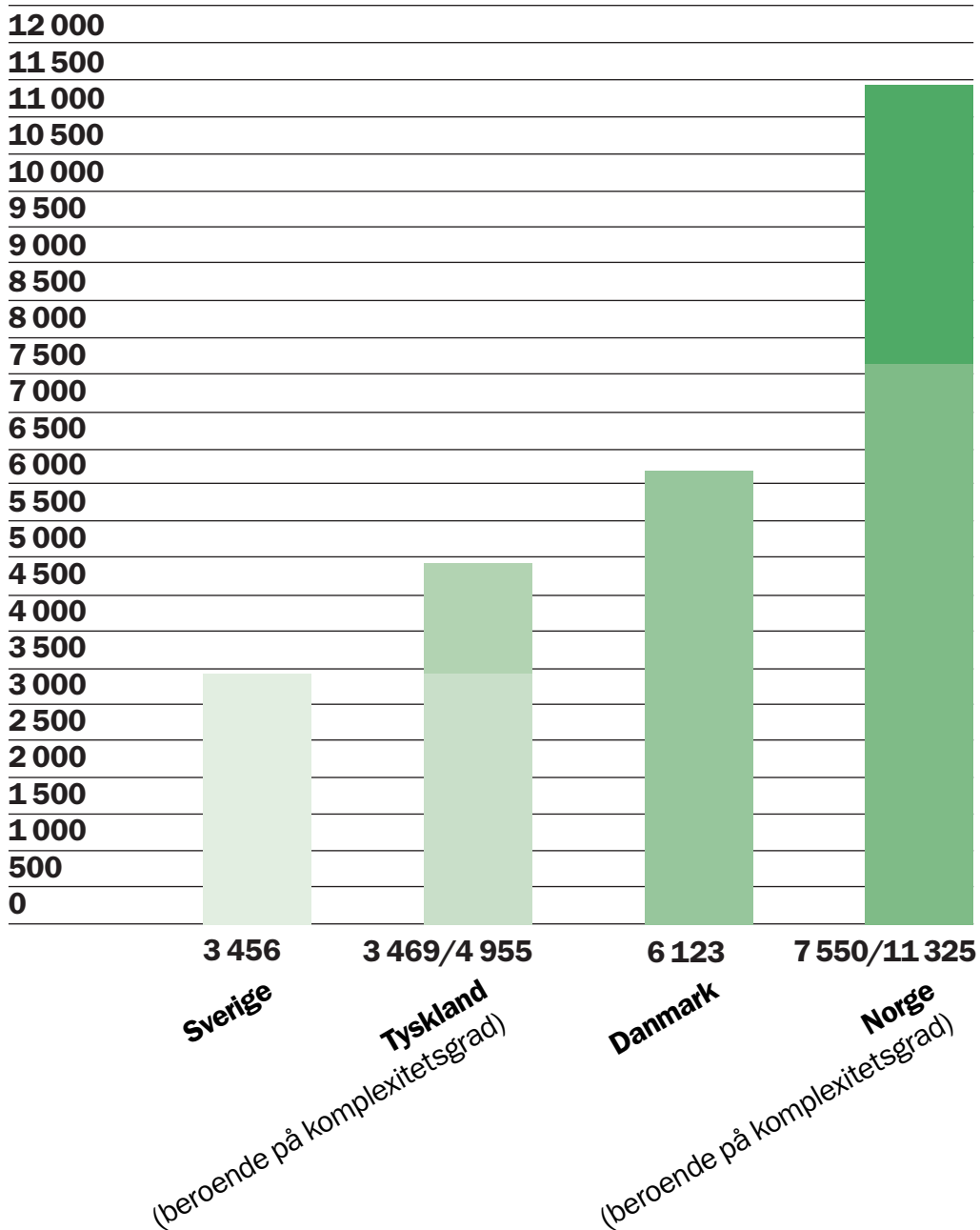
Enligt tariff, musikdramaik, kat A	95 587 SEK
Pris per minut =	3 186 SEK

Bilaga 5 Forts.

Jämförelse av ersättning för komponister Sverige, Tyskland, Norge & Danmark.

Pris per minut baserat på exemplet 30 minuters symfoni

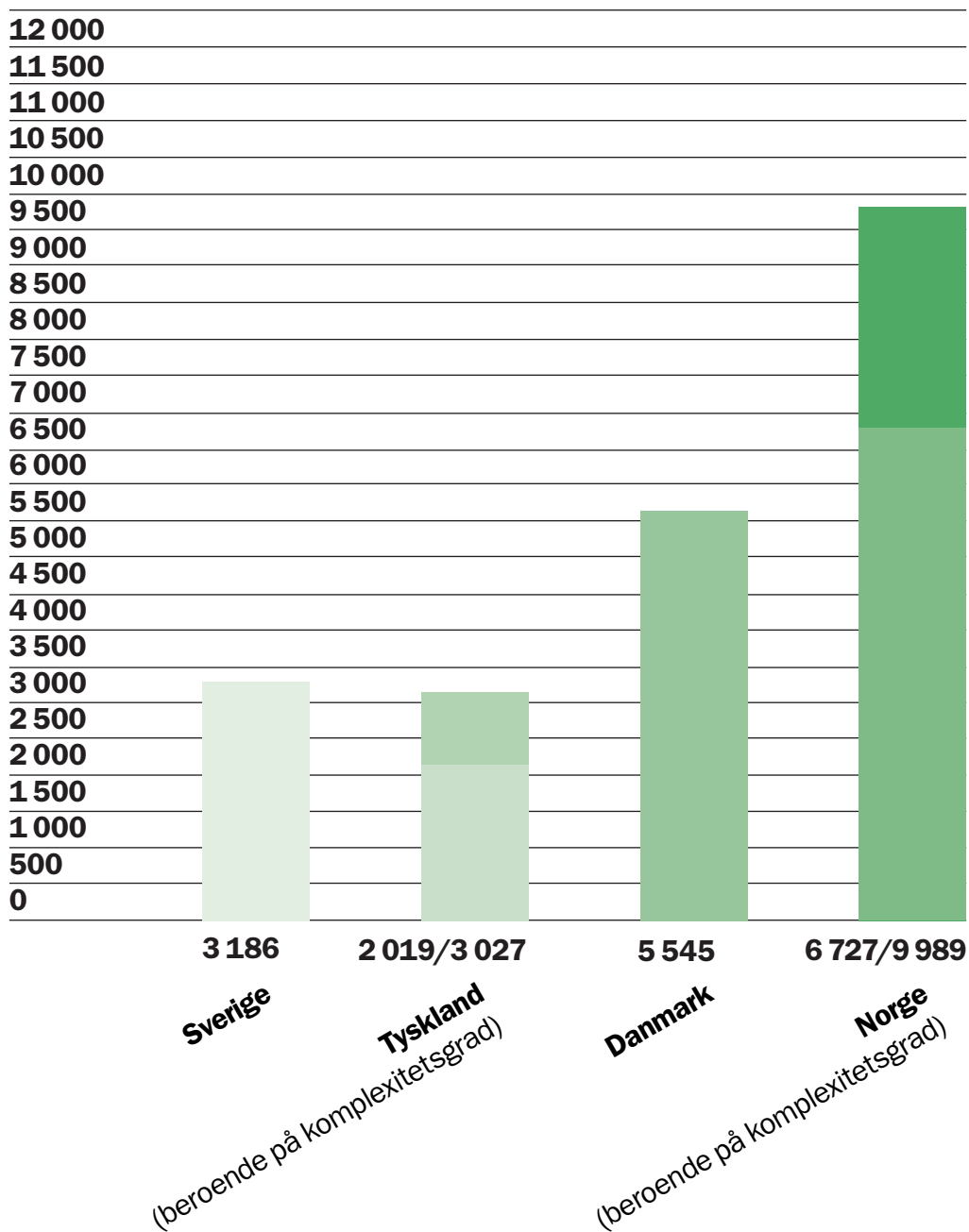
Jämförelse i SEK (med indexuppräkning Dan + Ty)

Bilaga 5 Forts.

Jämförelse av ersättning för komponister
Sverige, Tyskland, Norge & Danmark.

Pris per minut baserat på exemplet 30 minuters musikal, 19 stämmor
Jämförelse i SEK (med indexuppräkning Dan + Ty)

Om rapporten

Författaren Claes Ånstrand har närmare trettio års erfarenhet av arbete i offentlig verksamhet. Han har haft ledande politiska uppdrag i kommun, landsting och stat inom vitt skilda områden. Botkyrka kommun, Stockholms läns landsting, Socialdepartementet, Näringsdepartementet och Utbildnings- och Kulturdepartementet har varit hans arbetsplatser. Claes har t.ex. varit styrelseordförande i ett stort antal offentligt ägda aktieföretag. Till dem hör Posten AB, SJ AB, SL AB och Tumba Centrumföretag. Han har också varit styrelseledamot i S:t Görans sjukhusstyrelse. Claes har ett stort intresse för kultur, han är bland annat ordförande i Xet-sällskapet, en organisation som arbetar med information och utställningar om och av konstnären Sven Xet Erixon.

Rapporten är beställd av Föreningen Svenska Tonsättare (FST) och Svenska Kompositörer Av Populärmusik (SKAP). För projektledning och research står kommunikationskonsulten Annica Sandh.

Användning av benämningarna komponister, kompositörer och tonsättare i denna rapport.

I rapporten förekommer benämningarna komponister, kompositörer och tonsättare. När författaren för resonemang som härrör från tidigare rapporter i ämnet används den benämning som användes i ursprungsrapporten. I övriga resonemang använder författaren samlingsbenämningen komponist.

Benämningen tonsättare har traditionellt använts om de som skriver musik inom det konstmusikaliska området (FSTs medlemmar i huvudsak). Benämningen kompositör har traditionellt använts om alla andra musikskapare, så som kompositörer av populärmusik, jazz, folk- och världsmusik m.m. (SKAPs medlemmar i huvudsak).

Inom det musikdramatiska området används båda benämningarna beroende på vilken typ av musikdramatik som avses (t. ex. opera, teatermusik, musikal etc).

Sedan något år använder man i myndighetssammanhang samlingsbenämningen komponist istället för tonsättare och kompositör.

